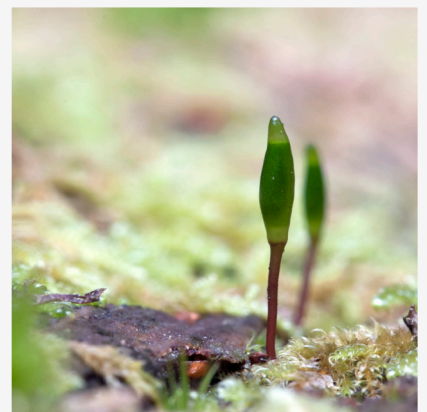

Bevarandeplan för Natura 2000-området

Stenby äng

Omslagsfoto: Per Folkesson

LÄNSSTYRELSEN
Södermanlands län

Natura 2000

Natura 2000 är ett ekologiskt nätverk av värdefulla naturområden inom EU. Utpekande av Natura 2000- områden bygger på krav som finns i EUs fågeldirektiv och art- och habitatdirektiv. Syftet är att hejda utrotning av vilda djur och växter och att hindra att deras livsmiljöer förstörs. Alla medlemsländer ska peka ut områden dels för fåglar som anges i EUs fågeldirektiv, dels för naturtyper och arter som anges i art- och habitatdirektivet. Genom utpekandet åtar sig länderna att de utpekade värdena i områdena ska bevaras långsiktigt. Natura 2000-nätverket är en av hörnstenarna i EUs arbete för att bevara biologisk mångfald. I fågeldirektivet och habitatdirektivet listas 170 naturtyper och sammanlagt cirka 900 växt- och djurarter som särskilt värdefulla. 90 av naturtyperna och drygt 100 av djur- och växtarterna i habitatdirektivets bilaga 1 och 2 finns i Sverige. Därtill häckar regelbundet cirka 60 av fågeldirektivets fåglar i vårt land.

Bevarandeplaner

För varje Natura 2000- område ska Länsstyrelsen ta fram en beskrivning. Detta ska göras i särskilda bevarandeplaner eller i en skötselplan om området även är naturreservat. I planen ska det finnas en beskrivning av området med bevarandesyfte, bevarandemål och beskrivningar av de naturtyper och arter som ska bevaras och bidra till gynnsam bevarandestatus. Hot mot Natura 2000-områdets arter och naturtyper, och behov av bevarandeåtgärder, t ex skydd eller skötsel, ska beskrivas. Informationen ska underlätta förvaltningen av området och tillståndsprövningar enligt miljöbalken.

I bevarandeplanen redovisas gränser, naturtyper och arter enligt bästa tillgängliga kunskap, vilket för detta område skiljer sig något från vad som är beslutat av regeringen. Länsstyrelsen har för avsikt att föreslå dessa ändringar till regeringen när tillfälle ges. Vid förvaltning och tillståndsprövning utgår man ifrån i verkligheten förekommande naturtyper, varför det är nödvändigt att bevarandeplanen redovisar dessa, även om de inte har hunnit beslutas av regeringen.

Bevarandeplanen ska fastställas av Länsstyrelsen, som även är ytterst ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Bevarandeplanen ska revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar för området ändras. Bevarandeplanen är inte ett juridiskt bindande dokument. För formell reglering av skydd eller skötsel kan andra beslut behövas, t ex skyddsbeslut för naturreservat. Föreskrifter enligt eventuella skyddsbeslut gäller parallellt med den tillståndsplikt som gäller inom Natura 2000.

Tillståndsplikt och samråd

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det kan även gälla åtgärder utanför Natura 2000-området, om de kan påverka miljön i området. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27-29§§). Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka naturvärden behöver man samråda med Länsstyrelsen före genomförandet. Vid skogsbruksåtgärder hålls samråd med Skogsstyrelsen. Mer information finns hos Länsstyrelsen, läs på webben eller kontakta en handläggare.

Kartor

Information om naturtypers utbredning och arter i ett enskilt område går att hitta med hjälp av kartverktyget Skyddad natur. Det kan nås på Naturvårdsverkets hemsida genom att söka på ”kartverktyget skyddad natur”. I kartverktyget söker du upp aktuellt område och klickar på namnet för mer information (se bilaga för användarhandledning).

Det finns även möjlighet att ladda ner naturtypskartan som shp-fil. Det görs på Miljödataportalen.

För mer information om Natura 2000:

Länsstyrelsens hemsida: www.lansstyrelsen.se/sodermanland eller telefon 010-22 340 00

Naturvårdsverkets hemsida: <http://skyddadnatur.naturvardsverket.se/>

Miljödataportalen: <http://mdp.vic-metria.nu/miljodataportalen/>

Bevarandeplan för Natura 2000-området

SE0220601 Stenby äng

Kommun: Eskilstuna

Områdets totala areal: 23,1 ha

Bevarandeplanen uppdaterad av Länsstyrelsen:

Bevarandeplanen fastställd av Länsstyrelsen: 2019-01-30

Markägarförhållanden:

Eskilstuna kommun

Regeringsbeslut, historik:

SPA: Nej, pSCI: 2004-04-01, SCI: 2005-01-01, SAC: 2011-03-01, regeringsbeslut M2010/4648/Nm

Naturtyper och arter som ska bevaras i området:

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:

9010 - Taiga

9070 - Trädklädd betesmark

Bevarandesyfte

Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EUs fågeldirektiv eller art- och habitatdirektiv. För det enskilda Natura 2000-området är det överordnade syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper eller arter som utgjort grund för utpekandet av området.

Prioriterade bevarandevärden: I Natura 2000-området Stenby äng är det prioriterade bevarandevärdet den trädklädda betesmarken med dess äldre vidkroniga ekar med krävande lav- och svampflora samt inslag av artrik och hävdgynnad kärlväxtflora. Även den västliga taigan med sina gamla träd och död ved är prioriterad.

Motivering: Grova solexponerade lövträd, i synnerhet ek, utgör livsviktiga substrat åt hundratals olika organismer – lavar, svampar, insekter, fladdermöss, fåglar t ex. Södermanland hyser en förhållandevis stor andel av dessa trädjättar i ett nationellt och även i ett europeiskt perspektiv och har därför ett särskilt ansvar att bevara träden, sköta dem och att säkra återväxten.

Prioriterade åtgärder: Årligt bete och röjning/bekämpning av sly och igenväxningsvegetation. Friställning av äldre ädellövträd – främst ek. Föryngringsåtgärder för att rekrytera nya framtida ekjättar till betesmarken.

Beskrivning av området

Stenby äng blev ett kommunalt naturreservat år 2001. År 2005 utökades reservatet med åtskilliga hektar omgivande mark och fick namnet Kronskogen-Stenby äng. Det är endast den del av reservatet som kallas Stenby äng som ingår i Natura 2000. Stenby äng ligger ca 4 km väster om Eskilstuna centrum och är ett omtyckt utflyktsmål, särskilt om våren. Stenby äng innefattar en trädklädd betesmark med ek och hassel i väster samt en barrdominerad naturskogsartad del i söder och öster. En betad, öppen gräsmark, som tidigare varit uppodlad och därför hyser lägre naturvärden ingår också.

Stenby äng utgör en liten del av ett riksintresse för kulturminnesvård. Tre fornlämningar finns registrerade inom Natura 2000-området – två bebyggelselämningar och en stensatt källa vid Stora lugnet.

Vad kan påverka negativt

Se under rubriken "negativ påverkan" i beskrivningen av respektive naturtyp.

Bevarandeåtgärder

Förutom vad som i övrigt gäller enligt miljöbalken och annan miljölagstiftning krävs tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Tillstånd krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändiga för skötseln och förvaltningen av det berörda området (7 kap 28 a § miljöbalken).

Skydd: Natura 2000-området Stenby äng ingår i det kommunala naturreservatet Kronskogen-Stenby äng.

Skötsel: Frihuggning av jätteträd och ersättningsträd för dessa, nyrekrytering av ekjättar genom skydd av plantor, årligt bete och slyröjning vid behov.

Bevarandetillstånd

Se under rubriken "negativ påverkan" i beskrivningen av respektive naturtyp

Uppföljning av naturtyper och arter

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs. Uppföljningen ska ske enligt de manualer för skyddade områden som har tagits fram av Naturvårdsverket. Mätbara mål, så kallade målindikatorer, ska registreras i databasen SkötselDOS. Dessa målindikatorer följs sedan upp. Målsättningen är att kunna se om de bevarandemål som satts upp i bevarandeplaner och skötselplaner uppfylls, att skötseln fungerar och att Natura 2000-naturtyperna och arterna har gynnsamt tillstånd.

Naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet:**9010 - Taiga**

Areal: 0 ha. Arealen ej fastställd i regeringsbeslut

Ny Areal: 9,49 ha. Ny Areal, ännu ej fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

I Stenby äng återfinns en olikåldrig barrblandskog med stort lövinslag i områdets sydöstra del. Hela området är påverkat av skogsbruk i någon form men har ändå en prägel av naturskog med många grova träd – främst tall. De gamla tallarna ger området karaktär. Tallticken har noterats. Även äldre gran med angrepp av granbarkgnagare finns här och var. Bland lövträden märks främst asp och sälg. Andelen död ved i olika nedbrytningsstadier är tämligen stor. Blockrika partier förekommer.

Bevarandemål

Taigan ska ha naturskogskaraktär och vara flerskiktad med ett betydande inslag av äldre träd och död ved. Trädskikten ska domineras av tall, andra viktiga trädslag är gran och lövträd såsom, asp, sälg, björk och rönn. Det ska finnas tillräcklig förnygring av tall och lövträd i området, för att de unga träden på sikt ska kunna ersätta de äldre. Skogen ska präglas av naturliga processer och småskaliga naturliga störningar eller skötselåtgärder som efterliknar sådana, t.ex. åldrande och avdöende, insektsangrepp, storm eller brand. Skogen ska hysa en hög biologisk mångfald av kärlväxter, mossor, lavar, svampar, fåglar och skalbaggar. Typiska arter, som t.ex. granbarkgnagare, tallticken, och knärot ska förekomma i området. Arealen taiga ska vara minst 9,4 ha.

Negativ påverkan

Område är skyddat som naturreservat. De främsta tänkbara hoten mot taigan är:

- Exploatering i eller i anslutning till området. Förutom den direkta skadan kan hydrologin påverkas negativt.
- Negativ påverkan från omgivningen, t.ex. alltför omfattande avverkningar i angränsande bestånd som leder till förändrat lokalklimat, ökar risken för till exempel stormfällningar och en inväxande hyggesvegetation. Det kan också handla om gödning som leder till näringsläckage till omgivningen, plantering av främmande trädslag som kan sprida sig in i området mm.
- Markskador. Förutom den mekaniska skadan kan hydrologin påverkas och naturmiljön förändras. Detta gäller större markskador.
- Fragmentering. I den mindre skalan kan exempelvis skogsbilvägar leda till fragmentering av vissa organismers populationer, medan andra organismer påverkas negativt när skogsbestånden blir alltför isolerade i landskapet. På landskapsnivå utgör fragmentering ett betydande hot genom att partier med äldre skog förekommer allt mer isolerat, och genom att sammanhängande områden med kontinuitetsskogar splittras upp genom avverkningar.
- Nedfall av kemiska ämnen. Vissa kemiska ämnen har förmågan att direkt skada organismer, men kan också påverka hela naturmiljön. Så har till exempel vissa kväveföreningar den effekten att de är skadliga för svampar och lavar, samtidigt som de kan vara gödande och ge förändringar i vegetationen. Andra skadliga ämnen är svavel- och metallföreningar.
- Brist på dynamik. Arterna förekommer ofta bara i några få stadier i skogens utveckling. Om de dynamiska krafterna inte får verka kan det i landskapet uppstå brist på något av dessa stadier, med följd att de ingående arternas habitat försvinner. Detta gäller särskilt brand som verkar över stora ytor, men andra viktiga dynamiska krafter är översvämning, vind och angrepp av insekter och svamp.
- Brist på naturskogssubstrat och lämpliga spridningsvägar för arter knutna till taiga i det omgivande landskapet. Detta kan vara en följd av fragmentering och minskning av naturtypen i

landskapet runtomkring.

- Systempåverkande arter, till exempel klövvilt och vildsvin. Andra hot är invasiva främmande arter som har potential att skada den naturliga floran och faunan.
- Otillräcklig föryngring av tall och lövträd vilket leder till att gran tar över allt mer på sikt.

Bevarandetillstånd

Gynnsamt bevarandetillstånd. Naturskogskaraktären ökar alltmer. Inslaget av gamla grova träd är tämligen stort liksom förekomsten av död ved i olika nebrytningsstadier.

9070 - Trädklädd betesmark

Areal: 9,98 ha. Arealen fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Stenby ängs hjärta utgörs av en ekhage med stort inslag av hassel. Flera av ekarna är tämligen grova, några hyser vedtickor och knappnåslavar, några få har håligheter med mulm vilket gynnar ett rikt insekts- och fågelliv. Området har mycket höga värden knutna till naturtypen trädklädd betesmark. Naturtypen har en lång kontinuitet som fodermark och en hög artrikedom med sällsynta och hotade arter knutna till de gamla ekarna och till ett hävdat fältskikt. I Stenby äng finns rödlistade arter såsom ekticka, blekticka, oxtungsvamp, ängsskära och slätterfibbla. I området finns också en större öppen gräsmark som tidigare varit åker men idag betas av nötkreatur. Bland noterade fågelarter kan nämnas kattuggla och göktyta.

Bevarandemål

De trädklädda betesmarkerna ska vara präglade av bete, ha en mosaikartad struktur, en naturlig näringsstatus och en riklig förekomst av gamla hävdpräglade träd – främst ek och hassel. Den biologiska mångfalden av arter knutna till de solbelysta träden såväl som till markens flora ska vara hög. Området ska hävdas med bete och igenväxningsvegetation ska endast förekomma sparsamt. Trädkontinuiteten ska bibehållas och förnyring av ek och andra hagmarksträd ska säkerställas så att det långsiktigt finns nya träd som kan ta vid när de gamla träden dör. Död ved i olika nedbrytningsstadier ska inte saknas och får inte städas undan annat än av framkomlighets- och säkerhetsskäl. Typiska arter för naturtypen som t.ex. brun nållav, ängsskära och slätterfibbla ska vara vanligt förekommande. Arealen trädklädda betesmarker ska vara minst 9,9 ha.

Negativ påverkan

Område är skyddat som naturreservat. De främsta tänkbara hoten mot den trädklädda betesmarken är:

- Otillräcklig förnyring av ek.
- Tillförsel av näringsämnen till betesmarken. Exempelvis genom spridning av växtnäringsämnen eller bekämpningsmedel. Även tillskottsutfodring, vinterbete eller sambete med gödslade betesmarker eller vall på åkermark kan indirekt tillföra näringsämnen.
- Försämring eller förlust av grässvål t.ex. på grund av vildsvinsbök, grävningensarbeten, bete vintertid etc.
- Gödslings- och försumningseffekter från nedfall av luftburna föroreningar.
- Användning av avmaskningsmedel som är negativt för den dynglevande skalbaggsfaunan.
- Avverkning av äldre träd eller buskar med höga naturvärden.
- Igenväxning kring äldre träd eller buskar av ljuskrävande arter, främst ek.
- Markexploatering eller annan förändring av markanvändningen i objektet eller i angränsande område, t.ex. skogsplantering, dikning, täktverksamhet eller samhällsbyggande i olika former.
- Åtgärder som kan förändra hydrologin i området. Exempelvis körning med tunga fordon vid olämpligt väglag/väderförhållande, eller annan verksamhet som orsakar bestående markskador.
- Ett alltför intensivt bete av får eller hästar som påverkar artrikedomen i negativ riktning.
- Inplantering/sådd av arter annat än i naturvårdssyfte.
- Anläggande av längre eller kortare upplag eller dumpning av avfall, jord, sten, grus, foder etc.

Bevarandeåtgärder

Frihuggning av jätteträd och ersättningsträd för dessa. Nyrekrytering av ekjättar genom skydd av plantor. Årligt bete och slyröjning vid behov. Utglesning av hasselbestånd vid behov.

Bevarandetillstånd

Ej gynnsamt bevarandetillstånd. Ekar måste frihuggas och hasselbeståndet glesas ut i betesmarkens östra del.

Dokumentation

Exempel på arter funna i området

(Signalart enligt Skogsstyrelsen = S, Rödlistaningskategori; NT = Nära hotad, VU = Sårbar, EN = Starkt hotad, CR = Akut hotad, För naturtypen/-erna typiska arter = TA).

Kärlväxter

Ängsskära, *Serratula tinctoria* (NT, TA)
Slätterfibbla, *Hypochaeris maculata* (VU, TA)
Knärot, *Goodyera repens* (NT, TA)
Trolldruva, *Actea spicata* (S)

Svampar

Ekticka, *Phellinus robustus* (NT)
Oxtungsvamp, *Fistulina hepatica* (NT, S)
Blekticka, *Pachykytospora tuberculosa* (NT, S)
Svavelrisk, *Lactarius scrobiculatus* (S)
Rävticka, *Inonotus rheades* (S, TA)
Tallticka, *Phellinus pini* (NT, S, TA)

Lavar

Blyertslav, *Buellia vilvoaceofusca* (NT)
Brun nållav, *Chaenothecaphaeocephala* (S, TA)

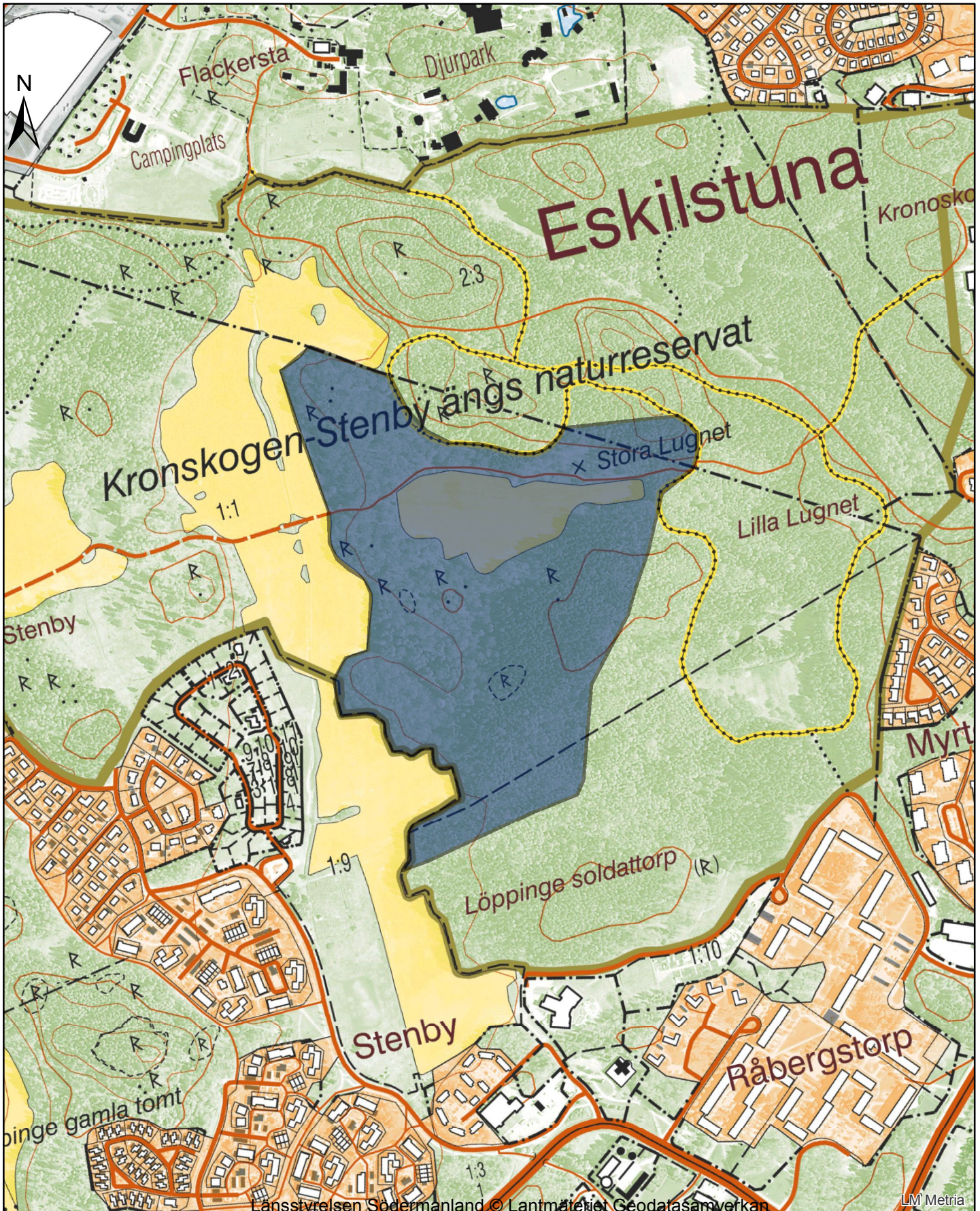
Referenser

Adoxa Naturvård, Förarbeten till Skötselplan för naturreservatet Kronskogen-Stenbyäng, Eskilstuna kommun, 2008.
Eskilstuna kommun, Skötselplan för naturreservatet Kronskogen-Stenbyäng, Eskilstuna kommun, Dnr: SBN2009:69
Eskilstuna kommun 2005. Beslut om bildande av naturreservatet Kronsögen-Stenby Äng. Dnr 511-3723-2005.
Eskilstuna kommun. 2000. Beslutsunderlag för bildande av kommunalt naturreservat Stenby Äng.
Eskilstuna kommun. 1993. Stenby Äng. Slätterängen som blev ekhage.
Länsstyrelsen i Södermanland, Bevarandeplan för Natura 2000-område Stenby äng (SE0220601)
Eskilstuna kommun, Södermanlands län, Dnr 511-10943-2004.
Länsstyrelsen i Södermanland, Sörmlands natur, Länsstyrelsen, 1991.
Rydberg, Wanntorp, Sörmlands flora, Botaniska sällskapet i Stockholm, 2001.

Länkar

<http://www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledning>
<http://skyddadnatur.naturvardsverket.se/>
<https://historiskakartor.lantmateriet.se>
<https://www.artportalen.se>
<http://artfakta.artdatabanken.se>
<https://www.artdatabanken.se/var-verksamhet/rodlisning>

Bilagor

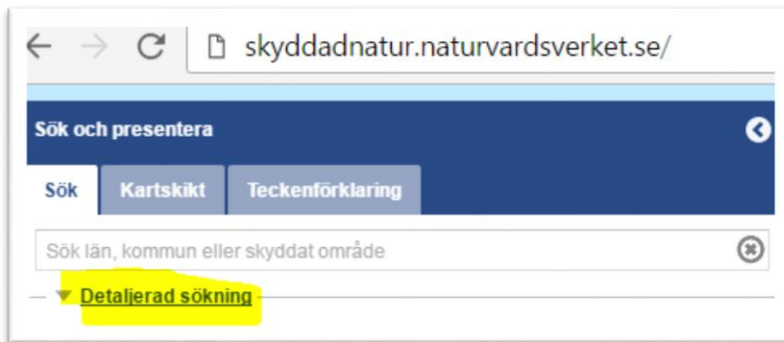

Karttjänst Skyddad natur

<http://skyddadnatur.naturvardsverket.se/>

För att få en bild av var i respektive Natura 2000-område naturtyperna finns kan Naturvårdsverkets karttjänst Skyddad natur användas.

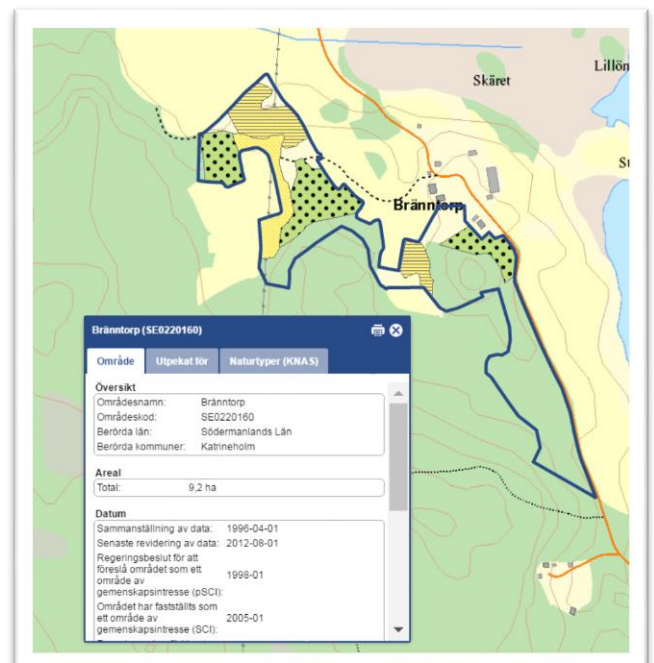
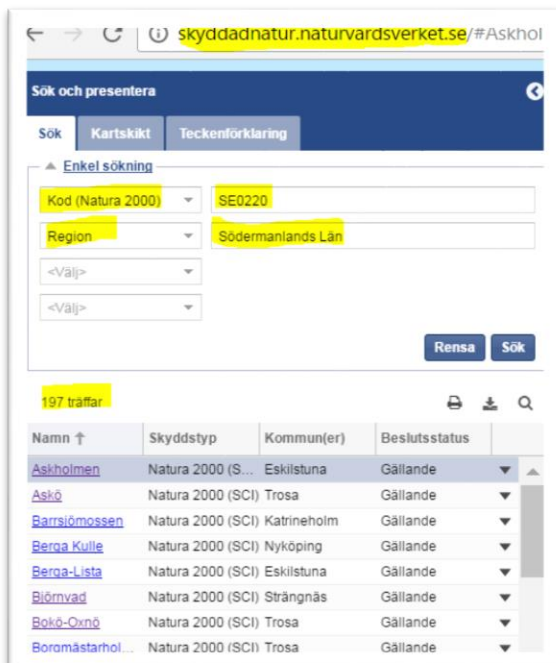
Välj "Detaljerad sökning"

Välj alternativ *Kod (Natura 2000)* skriv in SE0220

Välj *Region* och sök fram Södermanlands län

Sök, det ska bli 197 träffar. När man klickar på ett av namnen i listan kommer man dit i kartan.

För att se Naturtyper för områdena i kartan gå in på fliken "Kartskikt".

Avmarkera allt i *Naturvårdsregistret*. Det är endast *Naturtypskarteringar* > *Natura naturtypskartan (NNK)* > *Naturtyper (ytor)* som ska vara markerade. Klicka sedan i kartan på den naturtyp du vill veta mer om så kommer en informationsruta upp i fönstret.

